

تبغ تجزیه بر پیکر سودان

جنگ داخلی شمال و جنوب سودان، طولانی‌ترین جنگ داخلی در قاره آفریقا بود که از سال 1955 شروع شد. جنگ نخست که برای رسیدن به قدرت بین این دو منطقه به وقوع پیوست، تا سال 1972 ادامه داشت.

جام جم آنلاین: جنگ داخلی شمال و جنوب سودان، طولانی‌ترین جنگ داخلی در قاره آفریقا بود که از سال 1955 شروع شد. جنگ نخست که برای رسیدن به قدرت بین این دو منطقه به وقوع پیوست، تا سال 1972 ادامه داشت.

طی این 17 سال درگیری حدود 500 هزار نفر کشته شدند. پس از آن که توافق انجام گرفته نتوانست تنش‌های بین دو طرف را به طور کامل از بین ببرد، آتش درگیری‌ها بار دیگر در سال 1983 شعله‌ور شد. تنها توافق صلح سال 2005 بود که به این نزاع‌ها پایان داد و توافق شد طی یک همه‌پرسی در 9 ژانویه سال 2011، جنوبی‌ها در مورد جدایی یا وحدت با شمال در یک همه‌پرسی شرکت کنند.

موضوعات وابسته به همه‌پرسی

بعضی از موضوعات وجود دارند که آینده آنها بستگی به نتایج همه‌پرسی دارد که عبارتند از:

تعیین مرزهای شمال و جنوب: به رغم سال‌ها درگیری و گزارش‌های تخصصی، هنوز 2 حزب اصلی شمال و جنوب در مورد 20 درصد از مرزهای مشترک خود به توافق نرسیده‌اند.

منطقه مورد مناقشه آبی: منطقه نفتخیزی در جنوب که 2 طرف توافق کردند سرنوشت مالکیت آن طی همه‌پرسی مشخص شود.

تقسیم درآمدهای نفتی: چگونگی تقسیم درآمدهای ناشی از نفت از دیگر موضوعاتی است که هنوز به توافق طرفین نرسیده است. 45 درصد از درآمدهای دولت در شمال و بیش از 98 از درآمدهای جنوب از طریق نفت خام تامین می‌شود. بسیاری از منابع نفتی در جنوب قرار دارند، اما تنها راه رسیدن آنها به بازارهای جهانی عبور از پالایشگاه‌ها و بندرهای شمال است.

وضعیت شهروندان: در صورت جدایی جنوب، اگر وزرای حزب حاکم تصمیم به لغو شهروندی صدها هزار جنوبی ساکن شمال بگیرند، آنگاه ناآرامی و تنش می‌تواند بر مشکلات عدیده این کشور بیفزاید. در حالی که دولت جنوب تخمین می‌زند تعداد این افراد در شمال حدود 1/5 میلیون نفر باشد، مقامات حزب حاکم تعداد این آمار را 2/5 تا 5 میلیون نفر اعلام کرده‌اند.

نگرانی‌های منطقه‌ای

بسیاری از کشورهای آفریقایی طرفدار وحدت سودان هستند، زیرا می‌ترسند تنش‌های ناشی از تجزیه‌طلبی به کشورهای آنها نیز سرایت کند. سودان نقطه اتصال بین اعراب شمال آفریقا و جنوب این قاره به حساب می‌آید، بنابراین بسیاری این جدایی را ناکامی بزرگی برای غلبه بر تفاوت‌های این منطقه می‌دانند. برخی دیگر نگران هستند که تقاضای خودمختاری به دیگر مناطق سودان از جمله دارفور نیز کشیده شود.

مصر بیشتر پیشنهاد داد که به جای همه‌پرسی می‌توان اتحادی موقتی ایجاد کرد. معمر قذافی در ماه نوامبر گذشته هشدار داد که تجزیه جنوب می‌تواند حرکات جدایی‌طلبی در سراسر آفریقا را گسترش بدهد. مصر به میزان بسیار زیادی به آب رودخانه نیل وابسته است و نتایج را بدقت دنبال می‌کند، چرا که قراردادهای دوره استعماری بیشترین جریان سالانه آب این رودخانه را نصیب این کشور می‌کند. سرنوشت نیل به این دلیل برای مصر مهم است که یکی از 2 انشعاب‌های اصلی این رودخانه از جنوب سودان عبور می‌کند. مصری‌ها می‌ترسند که دولت مستقل جنوب تحت‌تاثیر کشورهای همچون اتیوپی قرار بگیرند که همواره از مصر به دلیل استفاده بیش از حد خود از آب این رودخانه انتقاد می‌کنند.

نکته: کشورهای آفریقایی طرفدار وحدت سودان هستند. بعضی از رهبران آفریقایی از جمله معمر قذافی هشدار می‌دهند که تجزیه جنوب می‌تواند جدایی‌طلبی را در سراسر این قاره گسترش دهد.

دیگر نگرانی مصری‌ها مربوط به بروز دوباره خشونت‌ها و مهاجرت سودانی‌های بیشتری به این کشور است. کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل اعلام کرده که در صورت بروز خشونت پس از همه‌پرسی، بیش از 50 هزار نفر به مصر مهاجرت کنند. این آمار

برای کشورهای اوگاندا و کنیا 100 هزار و برای اتیوپی 80 هزار نفر خواهد بود. مقامات مصری اعلام کرده‌اند که نگاه خوشبینانه‌ای به مهاجرت خیل عظیمی از سودانی‌ها نخواهند داشت زیرا جمعیت خود این کشور در حال افزایش است و از کمبود زیر ساخت‌ها و خدمات اجتماعی رنج می‌برد. در حالی که مهاجرت یکی از بدترین اتفاقات آینده برای مردم جنوب سودان به حساب می‌آید، بی‌خانمان شدن هزاران نفر از دیگر چالش‌های اصلی است.

تداوم صلح یا خشونت؟

در صورت بروز هر گونه خشونت پس از همه‌پرسی نقش جامعه بین‌الملل در بازگرداندن صلح و آرامش شاید بیش از گذشته مشخص شود. آمریکا و گروه‌های آفریقایی به رهبری تابو امبکی، رئیس‌جمهور سابق آفریقای جنوبی اقداماتی را برای کاهش خشونت‌ها و تسهیل مذاکرات پس از همه‌پرسی انجام داده‌اند. واشنگتن تعهد کرده که بدهی‌های خارطوم را خواهد پرداخت و در صورت برگزاری آرام و به دور از تنش همه‌پرسی، میزان تحریم‌های اقتصادی علیه این کشور را کاهش خواهد داد. آنها همچنین تعهد کرده‌اند که در صورت پایبندی خارطوم به همه‌پرسی، احتمال دارد نام این کشور را از فهرست حامیان تروریست‌ها حذف کنند. گزینه صلح نسبت به خشونت زمانی مهم‌تر جلوه می‌کند که کارشناسان اروپایی و آفریقایی گزارش داده‌اند جنگ داخلی تازه بیش از 100 میلیارد دلار برای سودان هزینه خواهد داشت و تبعات شکست اقتصادی آن می‌تواند به فراتر از مرزهای این کشور سرایت کند.

هر اتفاقی که بیفتد، همه‌پرسی مسلماً چهره سودان را تغییر خواهد داد و این سوال که چه سرنوشتی در انتظار این کشور آفریقایی است، به یکی از نگرانی‌های اصلی تبدیل شده است. با جدایی احتمالی جنوب، شمال این کشور منابع غنی و سرشار خود را از دست داده و باید ساختارهای دولتی و قانون‌اساسی خود را برای مواجهه با واقعیت‌های جدید، مورد بازبینی قرار دهد. جنوب نیز در صورت جدایی، آینده درخشان‌تری نسبت به شمال نخواهد داشت. در سرزمینی به وسعت 640 هزار کیلومتر که تنها 75 کیلومتر آن سنگفرش شده و فساد اداری و قبیله سالاری حرف نخست را می‌زند، دولت مستقل جنوب با چالش‌هایی جدی روبه‌رو خواهد بود.

علیرضا ثمودی / جام‌جم